

MINDEN ÉLŐ AZ ÉG ALATT...

Molnár István Géza „Időszeletek” című fényképalbumáról

BACHER KATALIN

„Mit málló kőre nem bízol:
mintázd meg levegőből.
Van néha olyan pillanat
Mely kilóg az időből.”
(Weöres Sándor)

Lapozgatjuk *Molnár István Géza* albumát, újból és újból előlve, egyre hosszasan s mélyebbre jutva, s érezzük: élők, dinamikusak ezek a fotók, átlengi őket az éltető munka neszezése, a röptető szél zúgása, a modern város ismerős zaja; kotyog a víz hullámverése a ladik körül, csobban a háló s muzsikára jár a táncba szedülők lába. Mégis: jótékony csönd uralkodik a képeken: mintha kinyitnánk egy ajtót, bekukucskálnánk, s odabent néma, időtlen felhő-puhaságban, igen, ott történnének az igazán fontos, emberi-örökkévaló dolgok... Épp ehhez illő végtelen nyugalom, belső béke, letisztultság és lírai finomság vezeti a fotóművész kezét, mikor exponál.

Nézzük *Apor Elemér* író-költő portréját, ráfeledkezünk a szelíd-okos arcra, s a fényképen átdereng-átsüt mindkettőjük lelki fénye: „*hiszem a jót és vallom a szépet*”...

„*Életfa árnyékában*” üldögélnek a művész képein az életbarázdálta, gyönyörűséges arcú, emberek, s elnézve őket, nem tudjuk: valóság ez vagy népmese? Nekik elhisszük: három-négy emberöltő ide vagy oda, bizony három nap csupán egy év, miképp gyermekkorunkban nekünk azt mesélték... S láttukon elkap a vágy, az igaz létezés vágya: nem számít, mennyi meg nem élt öröm, elvetélt boldogság, hétkrajcáros szegénység, szelíden várakozó, reményvesztett magány kell ahhoz, hogy a mi arcunk is ilyen legyen egykor. Mindent vállalnánk, mert a képekből átsugárzik az ősi tudás: ez így szép, ez így emberi, csak így érdemes...

Arcok, szemek, s a kezek. Az öreg arcot megtámasztó, a dologban megfáradt, a megbékélt türelemmel várakozó, a csecsemőt ölelő, a kerítésbe kapaszkodva reménykedő kezek, – lám: a kezeknek is van emlékezete: hány megélt vagy éppen elmaradt simogatás, érintés, végső búcsúzás, fohász hagyott rajtuk időemlék-nyomot!

Nézzük a fekete-fehér portrékat, s valószerűtlen természetességgel és mélységben éljük át mások színes időszakát, valóságát, életét-létét-lényegét. Nem más ez a teljes elfogadással alapuló belesimulás, egygyéválás, mint a képi katarzis: a szeretet pillanata. Belefeledkezünk a sorsokba, egyre inkább magába burkol minket az idő, s hátrahagyva jelenünket, leginkább ég és föld között lebegünk, s bizony még onnét is fölfelé nézünk...

Íme, az ősi titok közelébe értünk, s hogy eljuttasson bennünket ide, a művésznek nincs szükségére fortélyokra, kimódolt beállításokra, művi eszközökre: a fény és árnyék segítsé-

gével tompít, kiemel, a kontraszttal lényegét láttat. Hogy mennyire nagy hatással, erővel teszi ezt fekete-fehér képein, arra bizonyíték a mozdulat, mellyel a néző legszívesebben szelíden háritáná a kényeztetést, az album nagyalakú, színes képét, hisz nincs is rá szükség. Alkotásai arányérzékkel, kellő visszafogottsággal komponáltak: nincs felesleges, zavaró részlet, semmi sem kívánkozik ki belőlük. Tudja: a kevesebb mindig több, s az elhallgatás, a csönd, a szünet jelzésértékű, elgondolkodtat, többletjelentést ad.

Vasárnap. Férfiak, nők öregek, gyerekek tartanak a réten át hazafelé, mintha film peregne: ünneplő, fekete ruhában, méltósággal, tartással, de már némi felszabadultsággal lépkednek a dűsvirágú réten. Szinte érezzük a mezők tágasságát, mindent áthat és beragyog a napfény. A filmből hirtelen állókép, kimerevített pillanat lesz. Értelmet kap a hiátus: a templom hiánya s egyben magától értetődő jelenléte a képen. Magasabbrendűvé válik, megszentelődik általa a táj, a hazafelé tartó emberekre évszázadok visszfénye hull. *Felderengő emlékezés.* A feketeruhás menet sötét vonala és a ragyogó, világos-virágos természet kontrasztja nem az ellentétet, hanem az egységet, a végtelen egymásba fonódást fejezi ki. Az ember létezése egyszerre a magasztosban, a lelket érintőben és a természet ős-örömös szabadságában az igazi ünnep jelét, a lét teljességét hordozza.

A művész mindenbe mélyen belelát, viszi a látás szenvedélye; szemlélődik, tűnődik maga is, s tudja: a világ annál érdekesebb, minél közelebből nézi az ember. Témáit művészi érzékenységgel, a teljes elfogadás, odatartozás szellemében választja ki, legyen az a természet bármely része-eleme. De számot vet a történelem idősíkjával is: az eseményeket fűzésre rendezi, s ily módon dokumentálva egyben értelmezi is.

Tudjuk: *jelen* önmagában igaziból nincs, abban mindig benne munkál-lüktet a *múlt* egy darabja, és már benne remeg a *jövő* egy íve-szelete is. A zaklatott idők kérdései elől nem tér ki: a megoldások nem külsődlegesek, felszínen mozgó. Hazavezet minket: a haza, a szülőföld ezerarcú, elnyugtató otthonossága s az *arche-origó*: mi magunk... Mindehhez emberi tapintat, alázat társul, a fotókon szereplők így meghitt, intim viszonyba kerülnek befogadójukkal. A kép és nézője egymásra találnak, s lelki találkozásuk keresztjében erőthitét adó, gyógyító energia születik. Áhítat, csodálkozás: az élet tisztelete. A rendet magasztalják a képek, az öröktől fogva létöt, a mai világban is utat mutatót. A gyökereinkből, a valamikori forrásból valót. Mert legyenek a képek szereplői akár elesettek, a sorsnak kiszolgáltatottak, elgyötörtek, mégis mindegyikük erős, szeretetre s nem pedig szájalomra áhítózó-vágyódó *Ember*. Szép képi metaforaként is értelmezhetjük az egymás után látható, a sors által próbára tett, hajlott hátú emberek és fák képét, s átérezzük *Ancsel Éva* meglátását: „*Nagyon sokszor kell földig görnyedni, földig öregedni terhek alatt, és nagyon jól kell ismerni a földet, hogy az ember háta egyenes maradjon.*”

A művész bele meri helyezni a véges idővel rendelkező szereplőit a végtelen időbe. Derűs szemmel, szerető megbocsátással figyel a hétköznapi hőseit, mindnyájunkat, akiknek mindennapi szükséglete az idő mérhetősége, hogy teljesíteni tudjuk óraidő-ritmusunkat, s gyakran észre sem vesszük, hogy mindeközben az élet-kamera már nem premier plámban veszi életünk fontosnak vélt eseményeit, s ahogy lassan kitávolodunk az életből, már épp hogy csak totál plámban látszódunk, majd kis pontként, hogy aztán létezésünk fontos és lényegtelen darabkáit majd a mitológiai, körkörös idő mérlelje... Nincs kezdet és nincs vég.

Az album végessége viszont kalitka-szűkösség a művésznek, csupán a hely hiányából és a még többoldalú megmutatkozás vágyából fakad, hogy az utolsó, lezáró oldalak nem

tudták teljes töretlenséggel fenntartani az addigi ragyogó tematikai egységességet és gondolati ívet. Várjuk-vágyjuk hát az „időszeletek” újabb cikkelyét, s szubjektív érzés csupán, hogy a lokálpatrióta szeretett városánál vagy a természeti pillanatképeknél ismét többet fognak mondani a „portréfestő” élet-képei, hisz oly sokan vannak ebben az országban olyanok, akik számára lényegi, hogy valaki felmutassa, felragyogtassa keserves sorsukban is a szépséget és lehetőséget.

A képek addig is párbeszédbe elegendnek velünk, s ez a dialógus arra ösztönöz, gondoljuk meg: jó gazda módjára mi magunk el tudunk-e számolni majd a múltó idő nekünk jutó szeletével? Nemcsak haszonnal, de méltósággal, emberséggel, hittel...

A sárospataki vár belső udvara. (Fazekas Péter grafikája.)